

GALLAECIA. TERRA IGNOTA (I)

Por: José Mosquera

A romanización das rexións do noroeste da Hispania é escasamente coñecida polos cidadáns galegos en beneficio da cultura celta, coa que moi pouco ou nada, temos que ver. Velada e vetada, a romanización é allea ó noso agradecemento; os galegos falamos máis e mellor latín que os propios italianos. Os romanos que se atreveron a traspasa-los limiares misteriosos desta “terra ignota”, portaban dentro da súa mochila non só a fame do ouro, senón tamén un exemplar do dereito civil e a chave de entrada da Gallaecia no mundo civilizado.

Aqueles que si poden, pero nada fan por aqueles outros que si puideron, e o fixeron, inculcando o sentimento de que só dentro dunha homoxeneidade cultural é posible a existencia como pobo e non como tribo, ten unha débeda coa historia, a non ser que consideren máis proveitoso seguir envilecidos labrando “terra ignota”.

Despois da II Guerra Púnica, Roma converte en provincia a toda a península. A partires do 197 a. C. o territorio que controlan divídeno en dúas provincias: a Citerior ou máis próxima a Roma cuxa capital era Cartaxena e a Ulterior, máis afastada, con capital en Córdoba. En cada provincia hai un gobernador ou pretor con mando directo sobre unha lexión de aproximadamente 6.000 homes, sen contar coa tropas auxiliares dos indíxenas afectos. Os límites entre as dúas provincias, non moi precisos, obedecían á traza dunha liña que se iniciaba na costa, entre Cartaxena e Almería e, dirixíndose cara o noroeste, diluíase entre Toledo e Córdoba, bastante antes de entrar no extenso abano dos territorios descoñecidos.

Entre os anos 155 ó 133 a. C., os romanos emprenden a expansión cara ó interior dos territorios sometidos, mediante o inicio simultáneo das chamadas guerras Celtiberas, sobre a Citerior, que rematan coa caída de Numancia despois de vinte anos de cerco e as Lusitanas, na Ulterior, entre o 155 ó 136 a. C. O procónsul Quinto Servilio Cepión combatendo

contra Viriato, ó que só vence instigando o seu asasinato no 139 a. C. A súa morte facilitará a inmediata entrada de Roma en Galicia. Parte das tropas vencidas de Viriato diríxense a Numancia en apoio dos asediados. As que quedan non tardan en sublevarse ó mando de Táutalos, sucesor de Viriato, pero é vencido e as súas tropas incorporadas, como auxiliares, ás romanas mediante promesa de darlles terras e fundar unha colonia para o seu asentamento, que levará o nome de Valentia, feito que se realizará en tempos do seu

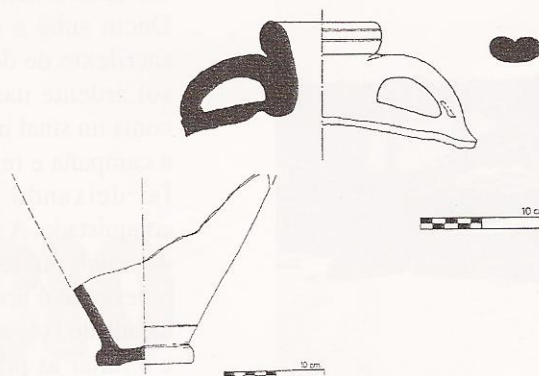
sucesor o procónsul Décimo Junio Bruto. Segundo tódolos indicios trátase da cidade de Valencia, a do Cid Campeador aínda que outras Valencias tamén teñen os seus defensores como ocorre coa Valença portuguesa e a Valencia de Alcántara. Servilio Cepión conmemora o fin do seu mandato edificando un gran faro, erguéndose nas súas proximidades a cidade que levaría o seu nome: Chipiona.

A partires deste momento tódolos avances romanos realízanse apoiándose sobre a costa atlántica, con Décimo Junio Bruto, sucesor de Cepión, e polo extraordinario Julio César que realiza un periplo náutico de pacificación das tribos do interior das costas das rías galegas.

No mes de xuño do 137 a. C., o procónsul Decio Junio Bruto, co obxectivo de pacificar unha vez máis ós levantinos lusitanos, empurráraos cara ó límite das súas terras marcadas pola orela esquerda do río Douro. Na outra orela comeza a Galicia Trasmínota e alí reúnense as súas tribos entre as que se atopan

a dos “calaicos” ou “galaicos” habitantes do val medio do Limia. Vendo estes perigos que lles ameaza, deciden apoiar ós lusitanos na orela oposta polo que atravesan o río sobre barcas de coiro. Este feito motivaría que Junio Bruto o considerase como “casus belli” polo cal debe castigar ós “galaicos” e conquistar as súas terras. A porta de entrada da romanización estaba, por primeira vez aberta; toda a rexión entra na historia levando o nome derivado da tribo dos “galaicos”.

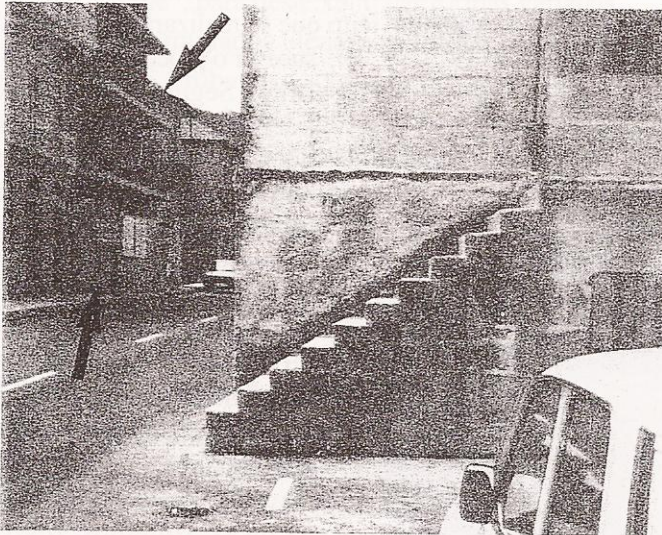
8 EXPRESION GRAFICA DE LA VARIANTE SAN MARTIÑO DE BUEU I

CRONOLOGIA: Siglos II / III d. de C. (Variante de Bueu).

A batalla do Douro foi dunha dureza extrema e tivo lugar preto da desembocadura do río no océano, co apoio loxístico das naves romanas. Alí, os “galaicos” foron acurrallados e deuse a gran batalla. Segundo algúns relatos, só os “galaicos” tiveron 50.000 mortos e 6.000 prisioneiros. En xeral estas cifras considéranse esaxeradas por outras fontes xa que estes números indicarían o total de baixas en todo o tempo que durou a campaña. Sen embargo queda no aire o motivo polo cal Decio Junio Bruto elixiu, entre os honores que recibiu ó regreso a Roma no 132 a. C., o sobrenome de “Galiciano”. Ese feito parece dar crédito a que o número de baixas foi altísima nunha batalla dura e sanguenta.

Despois da vitoria do Douro sobre os lusitanos e galaicos.

A la izquierda y señalizada está ya terminado, el inmueble en cuya cimentación se identificó el horno y escombrera de ánforas GALAICO-ROMANAS, del que damos noticia aquí. En primer término, típico patin de tradición marinera con su correspondiente escalerilla. El da acceso a ruinoso nave salazonera de principios de siglo (?), que se conoce con el significativo y precedente nombre de A Capela.

Abajo, caleta y primitivas instalaciones portuarias sin duda, de distante utilización y origen.

da Estrella, en onde anos despois atoparemos a Julio César facendo o mesmo labor cos escorregadizos “herminios”.

Pasado o Douro, Decio enfrenta ás súas tropas ó Limia, quedando estas inmobilizadas presas do terror, sen atreverse a cruzalo. A debilidade das tribos galegas despois da matanza do Douro activara o seu enxeño de maneira que fixeron correr a andromena entre os soldados romanos de que as augas do río tiñan poderes máxicos que facían que todo aquel que ousase cruzalas perdería a memoria, esquecéndose do seu pasado e das súas familias para finalmente producirilles a morte. Realmente aquelas xentes o único que fixeron foi transformar nos seus proveitos a lenda de que as tribos de

“túrdulos” procedentes de Andalucía, ó chegar ó Limia asentáronse nas súas oreas e esqueceronse do seu pasado nunca máis quixeron retornar ós seus territorios de orixe. Obviamente, algo bo e bonito atoparían por eses lares. Decio Junio Bruto non tivo máis remedio que cruzar en solitario e desde a outra orela chamar polos seus nomes ós soldados demostrándolles que non perdera a memoria. Este feito causou grande impresión entre os supersticiosos soldados que consideraron que o seu xeneral tiña tamén poderes máxicos pois fora capaz de vencer ós do río.

O ascenso das tropas segue o seu curso, vencendo a resistencia dos “brácaros” da zona de Braga e ós “talabrigenses” da comarca de Aveiro. Despois disto xa non atopan resistencia e traspasan o Miño onde Decio dá por concluída a súa campaña de pacificación lusitana e de conquista galega. Pero este punto final ten unha representación case teatral entre mito e realidade. Decio e as súas tropas cruzaron o Miño pola súa desembocadura, á vista das naves sobre o océano. Decio sube á cima de Santa Tegra e alí comete o sacrilexio de desvelar o misterio do afundimento do sol ardente nas augas do océano. Este feito tómao coma un sinal indicador de que debe dar por finalizada a campaña e regresar a Roma coas súas tropas. Así o fai deixando guarnicións para protexer todo o conquistado. A volta realízaa non sen atopar resistencia de novas sublevacións de “brácaros” e incluso case o desastre ó apoiar ó seu parente Lépidio no cerco da cidade de Palencia xa que o sitio prolongouse en exceso e ó faltar as provisións, os dous xenerales decidiron retirarse coas súas tropas na noite pero os palentinos apercibíronse da manobra e perseguíronos causándolles grandes estragos. Non foi a máis a derrota por mor dun eclipse lunar que fixo que os palentinos, que adoraban á Lúa, decidisen poñer fin á matanza. De tódolos xeitos, Decio entrou en Roma e xunto con Escipión, o vencedor de Numancia, recibiu os honores de triunfo no 132 a. C. Bruto, o “Galiciano” mandou alí edificar un templo en recordo da súa campaña pola Galicia Bracarense.